

WEALTH & POWER ~ CYFOETH A GRYM

The Williams Wynns of Wynnstay, Ruabon and the Myddeltons of Chirk castle were the local powerbrokers in the 18th century. They monopolised official jobs and owned huge estates. They competed, often unfairly, to represent the county and the borough in Parliament. In 1741 William Myddelton went to prison for rigging the vote in favour of his relative.

The first Sir Watkin Williams Wynn was a Jacobite. He harassed the local nonconformists, even imprisoning one preacher in his kennels at Wynnstay. The second Sir Watkin, in contrast, was a man of the arts. He was friend and patron to the likes of David Garrick (actor), Robert Adam (architect) and Sir Joshua Reynolds (portrait painter). Sir Watkin knew how to live in style. His 21st birthday party in 1770 included a dinner for 15,000 guests in Wynnstay Park.

The third Sir Watkin loved farming and fighting. He raised a volunteer army, the Ancient British Fencible Cavalry, to fight in Ireland. His troops were called Sir Watkin's Lams or the Bloody Britons by their critics.

Together the three Sir Watkins symbolised the dominance of the gentry in Wales.

Teulu'r Williams Wynn o Wynnstay, Rhiwabon a theulu'r Myddelton o gastell y Waun oedd prif froceriaid yr ardal yn y 18fed ganrif. Roeddent yn meddiannu'r holl swyddi swyddogol ac yn berchen ar ystadau anferth. Roeddent yn cystadlu, yn aml yn annheg, i gynrychioli'r sir a'r fwrdeistref yn y Senedd. Yn 1741 carcharwyd William Myddelton am drefnu bod perthynas iddo yn ennill pleidlais trwy dwyllo.

Roedd y Syr Watkin Williams Wynn cyntaf yn Jacobiad. Roedd yn poenydio'r anghydfurfwr lleol, ac fe garcharodd un pregethwr yn ei gytiau cŵn yn Wynnstay hyd yn oed. Yn wahanol i'r Syr Watkin cyntaf, roedd yr ail yn ŵr y celfyddydau. Roedd yn gyfaill ac yn noddwr i bobl megis David Garrick (actor), Robert Adam (pensaer) a Syr Joshua Reynolds (peintwr lluniau). Roedd Syr Watkin yn gwybod sut i fyw yn foethus. Yn 1770 roedd ei barti pen-blwydd yn 21ain yn cynnwys cinio i 15,000 o wahoddedigion yn Mharc Wynnstay.

Roedd y trydydd Syr Watkin wrth ei fodd yn ffermio ac yn ymladd. Magodd fyddin wirfoddol, Gŵyr Meirch Amddiffynnol Hynafol Prydain, i frwydro yn Iwerddon. Galwyd ei filwyr yn Wyn Bach Syr Watkin a Brythoniaid Gwaedlyd gan eu beirniaid.

Gyda'i gilydd, roedd y tri Syr Watkin yn symbol o oruchafiaeth y boneddigion yng Nghymru.

John Parry, the blind harpist of Ruabon by William Parry. John Parry was Sir Watkin's official harpist. © NMGW
John Parry, y telynor dall o Rhiwabon gan William Parry. John Parry oedd telynor swyddogol Syr Watkin. © AOCC

*I am writing in the dark and Mr Parry,
ye famous harpist, is playing like an angel*

David Garrick, letter from Wynnstay, 1777
David Garrick, llythyr o Wynnstay, 1777

John Mellor of Erdidig's coach boy, early 18th century
© The National Trust Photographic Library/John Hammond
Gwas coetsih John Mellor, Erdidig, dechrau'r 18fed ganrif
© Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol

Lady Charlotte Williams Wynn and three of her children, by Sir Joshua Reynolds, 1785 © NMGW
Y Foneddige Charlotte Williams Wynn a thri o'i phlant, gan Syr Joshua Reynolds, 1785 © AOCC

*Stop, Reader, and poor Vonkelly condole
Whose swarthy outside hid a white, bright soule.
In India born, from whence she hither come
To take her rest under this cold Welsh tombe.*

18th century epitaph, St Giles's Parish church
Beddagraff o'r 18fed ganrif, eglwys plwyf San Silyn